

Хамза Есенжановтың «Ақ Жайық» роман трилогиясы шығармашылығының ішіндегі ең шоқтығы биік туындысы. Жалпы роман үш кітаптан құралған. Олар: Төңкеріс үстінде, Шыңдалу, Тар кезең. «Ақ Жайық» романында Орал өңіріндегі жаңа өмірдің іргесін қалаған адамдардың ауыр да азапты тағдыры, олардың осы революцияға келу жолы жан-жақты бейнеленген және бұл туындыда Азамат соғысының Батыс Қазақстандағы қатыгез, сұрапыл жылдарының шындығын жеткізеді. «Ақ Жайық» трилогиясында әртүрлі әлеуметтік таптар тартысы, әлеуметтік теңсіздік, бостандыққа ұмтылу және білімнің маңыздылығы секілді мәселелер көтерілген. Бұл роман 1918 жылдардағы Совет үкіметінің құрылу кезеңін, большевиктердің билікке қарсы шыққанын шеберлікпен суреттейді. Белгілі революционерлер Әбдірахман Әйтиев, Петр Астафьевич Дмитриев, Меңдігерей Ипмағамбетов және т.б. оқыған, білімді тұлғалардың қазақ халқының жағдайын жақсарту мақсатында жүргізген күрестері мен халықты өздеріне сендіріп, көшбасшы ретінде елдің басын қоса білгендері романда айқын көрініс алған.

Жазушы өзінің алғашқы кітаптарында негізінен ауыл тіршілігін, ел ішіндегі астыртын әрекеттерді, дала қазақтарының ащылы-тұщылы тұрмысын бейнелейтін. Ал, «Тар кезең» романында Войско үкіметінің мықты тірегі, хан жасақшыларының басындағы шындықты көрсетіп отыр.

Қорытындылай келе, «Ақ Жайық» туындысы – қазақ әдебиетіндегі құдіретті, сонау Кеңес үкіметінің құрылу кезеңінен сыр шертетін тарихи маңызы зор шығармалардың бірі.